

- מן הפרשה
- מן המדרש
- ד' אמות של הלכה
- חיזוקה של תורה
- זכרון לצדיקים
- רבי דפאל אהרן בן שמעון

לעילוי נשמת
מרן רשכבה"ג רבינו
אלעזר מנחם מן בן כת שבע שך
בעל ה"אבי עזרי" זצוק"ל
נלב"ע ט"ז טר חשוון התשס"ב
תנצב"ה
להצלחת יובל בן חנה ה'י"ו
בכל העינינים בשלמות

מאזרחות הישבת

שע"י המכון התורני נועם שיח ירושלים

ירא - תשפ"ה | גליון 138 | עורך ראשי: הרב נעם יעקובי שליט"א

מן הפרשה

להערות והארות: 0527615936b@gmail.com
ניתן לקבל את העלון כל שבוע
במייל: 0527615936b@gmail.com

קידוש שם שמים

רם כדי שגם אחרים ילמדו ממנו להתפלל, והיינו "לך ה' דומיה תהלה", שלהקב"ה סגי להתפלל גם בדומיה - במחשבה בעלמא, ומ"מ "שומע תפלה" בקול רם כדי שיבואו כל בשר ללמוד מתפלתו. ועד"ז פירש בספר "מאור ושמש" פרשת נצבים "הַנְּסַתְּרַת לַה' אֶלְקֵינוּ וְהַנְּגַלַת לְנוּ וּלְבָנֵינוּ" (דברים כט, כח), עיי"ש.

והנה בזה הספק נסתפק אברהם אבינו בבואו לקיים מצוה למול את עצמו, האם יקיים המצוה בצנעה משום 'הצנע לכת' שלא יבוא לידי התנשאות, או שיקיימה בפרהסיא כדי שיקדש שם שמים ברבים. והנה הוא עצמו לא יכול לפתור ספק זה דשמא ישחדנו יצרו לומר שיקיים המצוה בפרהסיא כדי שיתקדש שם שמים בעוד שבאמת כוונתו להתגאות ברבים, ולכן הוצרך לשאול עצה אצל ממרא, שהרי ממרא אין לו יצר להתגאות במצוותו של אברהם, ולכן רק ממרא יוכל לשקול בפלס האמת מה עדיף, ונתן לו עצה שיעשה המצוה בפרהסיא, והנה עיי"ז גם יתקדש שם שמים ברבים. ולכן קיבל שכר מדה כנגד מדה ונגלה עליו בחלקו. (להורות נתן - הגאון רבי נתן געשטעטנר זצ"ל)

כוחה של דוגמא אישית

לְשַׁלְחָם" (בראשית יח, טז) - "וזה הלך לפניך יומים" (שמות יג, כא). "יקח נא מעט מים" [על ידי שליח (רש"י)] - "והפית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם" (שמות יז, ו). הנה מאחר ואברהם אבינו לא הגיש בעצמו מים לאורחיו, אלא שלח להם את המים ביד אחר היתה על כך כלפיו תביעה מסויימת, ואף החסד שהתחסד הקב"ה עם בניו בתתו להם מים לא היה על ידי עצמו אלא על ידי שליח בשר ודם - משה רבינו, שנצטווה להכות בצור בכדי שיוציא מימיו. והנה על הפסוק "וְאֵל הַבְּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בְּקָר רֶךְ וְטוֹב וַיִּמְן אֶל הַנְּעָר וַיִּמְהַר

"וַיִּרְא אֱלֹו ה' בְּאֶלְנֵי מִמְרָא" (בראשית יח, א). פירש רש"י, הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה עליו בחלקו. וכתבו בעלי תוספות, שחס ושלום שישאל עצה אם ימול אם לאו, אלא אם יעשה בצנעה או בפרהסיא. וממרא נתן לו עצה לעשותה בפרהסיא, כדי שיראו העולם וימולו אחריו, עכ"ד. ועדיין צריך ביאור, מה הוצרך לעצה אם יעשה בצנעה או בפרהסיא, אטו אברהם לא ידע לשית עצה בנפשו.

ויש לפרש, דהנה כשעושה מצוה בצנעה או בפרהסיא הנה בכל צד איכא מעליותא וגריעותא. דכשעושה בפרהסיא איכא למימר שיעשה המצוה שלא בכונה רצויה אלא להתגאות בה לפני בני אדם, משא"כ כשהוא 'הצנע לכת עם ה' אלקיו' אז עושה המצוה לשם שמים. אולם כשעושה מצוה בצנעה איכא ריעותא שלא יוכלו ללמוד ממעשיו הטובים. וכדאיתא מהאר"י לפרש הכתוב בתהלים (סה, ב-ג) "לֵךְ [ה'] דְּמִיָּה תְהִלָּה וְכוּ', שִׁמְעַ תְּפִלָּה עֲדִידָךְ כָּל בְּשׂוֹר יְבֹאוּ", כי להקב"ה עצמו סגי להתפלל במחשבה כי השי"ת יודע מחשבות ומ"מ מתפללין בפה בקול

חיוב אשה על בעלה

"וַיִּאֲמְרוּ אֵלָיו אִיָּה שְׂרָה אֲשֶׁתְךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל" (בראשית יח, ט). פירש רש"י: 'בבבא מציעא (פו, א) אומרים, יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה, אלא להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה. "הנה באהל", צנועה היא'.

לכאורה צריך להבין, למה היה צורך שהמלאכים יחבבו את שרה יותר בעיני אברהם, הרי אברהם היה אבי החסד והרחמים, ואפילו בעד אנשי סדום התפלל להצילם, מכל שכן שאהב את אשתו שרה והוקירה. אלא שלומדים אנו מכאן, שאהבה היא מאלה הדברים שאין להם שיעור, ורצון התורה הוא שהאדם יחבב את אשתו בכל אפשרותו ויכבדה, ולכן רצו המלאכים לחבבה עוד יותר על בעלה, והרגישו את זה בשאלתם "איה שרה אשתך" כדי להגיע לתשובה המבוקשת שהיא "באהל", להראות על מידותיה הנעלות. מוכח מכאן מה גדולה היא המצוה לחבב אשה על בעלה ולהגדיל החיבה עוד יותר.

אמנם צריך להבין, במה גדלה החיבה יותר בעיני אברהם, והלא ודאי ידוע היה לו זה מכבר ששרה היתה צנועה וצדקת, וכיצד הועילה הידיעה הזאת ששרה נמצאת באהל לחבבה יותר בעיניו.

אלא מוכחים אנו להסיק, שאף שידע אברהם שהיא צנועה, בכל זאת כאשר שמע מאת המלאכים על צניעותה, השפיע זה עליו לחבבה יותר, ונשתרשה החיבה בלבו יותר עמוק.

וכמו שהגדירו בעלי המוסר שחזרה על יסודי המוסר בכל יום משריש אותם יותר בלבו, כן הוא גם בכל עניני העולם, בכל פעם שחוזרים עליהם משפיעים הם יותר עליו, משתרשים בלבו יותר. לפיכך אברהם אעפ"י שכבר ידע מנסיונו, ואלף פעמים בחיי שניהם, על צניעותה המופלאת של שרה, אך הידיעה הפשוטה מאת המלאכים שהיא נוהגת עכשיו בצניעות יותר מחברותיה השפיע עליו לחבבה יותר בעיניו.

(חידישי הלב - הגה"צ רבי אלטר חנוך העניך כהן לייבוויץ זצ"ל)

לְעִשׂוֹת אֹתוֹ" (בראשית יח, ז) פירש רש"י "אל הנער" - זה ישמעאל, לחנכו במצות. ומכאן יש לנו ללמוד לכאורה, על כל מה שעשה אברהם על ידי שליח שהיה הדבר על ידי ישמעאל לשם אותה מטרה עצמה, לחנכו במצוות. אלא שאם כן יקשה, מדוע נחסר משכרו של אברהם בשל כך ששלח את ישמעאל להביא מים לאורחים? הלא כוונתו לא היתה אלא לחנך את ישמעאל להיות מכניס אורחים, על מנת שתקנה המידה הטובה הזו שביתה בנפשו! מדוע איפוא יגרע שכרו של

אברהם בשל כך? אכן נראה, שהתביעה על אברהם הינה, מאחר והיה עליו לדעת שהשפעה החזקה ביותר על הילדים הינה באמצעות הדוגמא האישית של ההורים, בכדי לחנך את ישמעאל להכנסת אורחים - הדבר הטוב ביותר היה להראות לו כיצד אביו עוסק בעצמו בכל פרטי האירוח, ומכך היה למד הנער עד כמה חשובה היא מצוה זו, ועד כמה כדאי להתאמץ בעבורה!

(מקדש הלוי - הגאון רבי יוסי צבי דינר זצ"ל)

מן המדרש

מדרש רבה וירא מח, א

"וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל" (בראשית יח, א). **כְּתִיב (תהלים יח, לו) "וַתִּתֵּן לִי מִגֵּן יִשְׁעֶךָ וַיִּמְיֶנֶךָ תִּסְעָדֵנִי וְעֲנֹתֶךָ תִּרְבְּנִי". "וַתִּתֵּן לִי מִגֵּן יִשְׁעֶךָ", זֶה אַבְרָהָם. "וַיִּמְיֶנֶךָ תִּסְעָדֵנִי", כִּכְבֹּשׁ הָאֵשׁ, בְּרַעְבוֹן וּבְמִלְכִים. "וְעֲנֹתֶךָ תִּרְבְּנִי", מָה עֲנוּה הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְהִשְׁכִּינָה עִוְמוֹתָּהּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב "וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה'".**

ואתה הושטת את יד ימינך והצלנתי מן האש שלא אשרף בה. וכן הושענתי ברעבון [בזמן הרעב] שהיה בארץ כנען וירדתי למצרים, ונתת לי מציאת חן בעיני פרעה והאכילני בזמן הרעב. ובמלכים היית לעזרי, כאשר נלחמתי בארבעת המלכים שניצחו את סדום ושבו את לוט, וגברתי עליהם. "וענותך תרבני" [נהגת עמי בענוה מרובה]. ומפרש המדרש מה היא הענוה שאותה הרבה הקדוש ברוך הוא לאברהם, שכאשר נראה אליו היה אברהם יושב והשכינה עומדת, ועל כך הודה להקב"ה, שמלבד הטובות הנזכרות שעשה עמו, היטיב לו גם במה שנהג עמו כבוד רב. **הדא הוא דכתיב "וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם",** שהיה הוא יושב ושכינה עומדת על גביו.

(עפ"י המדרש המשולב)

ד' אמות של הלכה

'הוי דן את כל האדם לכף זכות' - הלכה או מדת חסידות

ידועים דברי המשנה במסכת אבות (פ"א מ"ו): **"הוי דן את כל האדם לכף זכות"**. והיינו, דכשרואים אדם שעושה מעשה רע, יש מצוה לדונו לכף זכות ולחפש תירוצים ואופנים שונים כדי להסביר מעשי האיש באופן שלא עשה בזה שום איסור או עוולה. ואף אנשים אשר נולדו בְּטֶבֶעַם לדון אחרים לכף חוב, צריכים להרגיל עצמם לחפש וללמד זכות על זולתם.

והעצה הקלה והפשוטה למצוא זכות היא, ע"י שיחשוב בדרכי זכות ומליצות שהיה מוצא אילו הוא היה עושה בעצמו אותו המעשה [ובודאי ימצא כְּהֵנָּה לרוב], ואת אותם התירוצים יחשוב כעת על חבירו שעשה את המעשה הרע הלז [כ"כ בספר "צרוּר המור" (פרשת קדושים), וז"ל: "ואהבת לרעך כמוך", כי זה כלל גדול בתורה, להורות לנו שאין ראוי להיות חילוק ופירוד בין איש לחבירו, אלא לדון לכל אדם לכף זכות כאלו היה הוא עצמו", עכ"ל].

והנה, יש הסוברים דהמצוה לדון חבירו לכף זכות היא רק מדת חסידות, אשר זוכין לזה בעלי מידות טובות בני עליה ויחידי סגולה. אבל באמת מצינו לכמה ראשונים שכתבו, **דחוב ומצוה דאורייתא גמורה היא, ולמדו זאת חז"ל** (שבועות ל, א) מהא דכתיב (ויקרא יט, טו) **"בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט**

גדולי המחברים למשנת חסידים, עכ"ל. הרי כתב להדיא, דאין זה רק משנת חסידות ולא דינא דאורייתא.
וכן מצינו לרבינו עובדיה מברטנורא במשנה (אבות שם), שכתב וז"ל: 'והוי דן את כל האדם לכף זכות, כגון אדם שאין אנו יודעים ממעשיו אם צדיק אם רשע, ועשה מעשה שאפשר לדונו לזכות, ואפשר לדונו לחובה, מדת חסידות היא לדונו לכף זכות, עכ"ל. והרי, דגם הרע"ב הדגיש בלשונו לומר, דמדת חסידות שנו כאן, ולא מצוה דאורייתא.

ובספר חפץ חיים (פתיחה, עשין ג) מצאנו שיצא לחלק בענין זה, דאם מכיר את האדם שהוא אינו רשע, יש חיוב דאורייתא לדונו לכף זכות, אבל אם אינו מכירו כלל, אין בזה חיוב מצד הדין. וז"ל: 'אדם שאין אני מכירו אם הוא צדיק או רשע, לזה בודאי אין אני מחויב מן התורה לדונו לכף זכות רק מדה טובה בעלמא, אבל באיש שאני מכירו שאינו רשע רק מן הבינונים, שם הוא חיובא דאורייתא, עכ"ל. (אוצר מחמדים - רבי נתן גוטליב)

הבורא, יחשוב במחשבתו בזה"ל: 'הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של "בצדק תשפוט עמיתך", ויתאמץ בהתאמצות גדול במחשבתו למצוא לו איזה זכות במעשה או בדיבור ההוא, עכ"ל.

אולם במאירי (שבועות ל, א) משמע דסובר, דאין בזה חיוב דאורייתא, רק רמז בעלמא ותו לא, דז"ל שם: 'מצות עשה לדיין, שישוה את כל דרכיו אצל הבעלי דין, שנאמר "בצדק תשפוט עמיתך", כיצד וכו'. "בצדק תשפוט עמיתך" יש בו סרך רמז לדבר אחר, והוא שלעולם יהא אדם דן את חברו לכף זכות, בפעולה שיש לדון בה בשתי דרכים ואין הכרע באחת מהן, עכ"ל.

והרי שכתב מפורש, דלא היתה כוונת התורה במצות "בצדק תשפוט" על כל אדם ואדם, רק על הדיינים, אלא שנמצא בו גם סרך רמז לדון לכף זכות. [ובמס' שבת (קכו, ב) כתב כן להדיא, דז"ל בתוה"ד שם: 'אפשר לדונו בשני פנים ואין הכרע באחד יותר מבהפכו, ראוי לדונו לכף זכות מצד מעלת מדת המכריע, וכך היא מבוארת בביאור

חיזוקה של תורה

"וְנִשְׂאֵתִי לְכָל הַמְּקוֹם בְּעֵבְרָם"
(וירא יח, כו)

כל קיום הבריאה תלוי בתורה / הנצחון במלחמה והשמירה הם מכח התורה

אתם חושבים שאמריקה קיימת ע"י הטכנולוגיה, הלא הטכנולוגיה שלה אינה שוה כלום, אלא רק משום שיש תורה בבריאה גם אמריקה יכולה להתקיים.

ובאמת מפורש בחז"ל שהנצחון במלחמה תלוי בתורה, דאיתא במכות (י, א), א"ר יהושע כן לוי מאי דכתיב "עַמְדוֹת הָיוּ רְגְלֵינוּ בְּשִׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם" (תהלים קכב, ב), מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים שהיו עוסקים כתורה, ע"כ. והיינו משום דכל קיום הבריאה תלוי בתורה וכנ"ל.

וכן עיקר שמירת העולם תלויה בתורה, כדאיתא בבבא בתרא (ז, ב) דתלמידי חכמים אין צריכים לשלם בשביל שמירת העיר משום ד"רבנן לא צריכי נטירותא". ואיתא במדרש "ליקרו" תהלים קכ"ז) דר' יהודה נשיאה שלח את ר' חייא ור' יוסא ור' אמי לעבור בערי ארץ ישראל כדי לתקן להן סופרים [מלמדי מקרא] ומתניין [מלמדי משנה]. במקום אחד לא מצא [אחד מהם] לא סופר ולא מתניין, אמר להם תביאו את שומרי העיר, והביאו לו. אמר להם "אלין נטורי קרתא, לית אלין אלא מחריבי קרתא. ומאן אינון נטורי קרתא, ספריין ומתניין", ע"כ.

וכן אנו רואים היום שהערבים מחפשים מקומות מלאים אנשים כדי להרוג ע"י פצצות [bombs], והלא הישיבות מלאות אנשים ואין בהן שומרים, ולמה הערבים לא הולכים אליהם, והולכים רק למקומות שיש להם שומרים, ושם הורגים ר"ל. אלא היינו כנ"ל שרק ע"י התורה יש שמירה ושאר השמירות לאו כלום הן.

והתורה היא מציאות של שמירה בדרך הטבע, וכעין מה שביאר החפץ חיים זצ"ל (ברייתא ספר "חובת השמירה") על הא דאיתא בעבודה זרה (יט, ב), 'מכריז רבי אלכסנדר מן בעי חיי מאן בעי חיי, כנוף ואתו כולי עלמא לגביה, אמרי ליה הב לן חיי, אמר להו "מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו', עכ"ל. דלכאורה קשה מה חידש להם רבי אלכסנדר וכי לא ידעו הפסוק, וביאר החפץ חיים שלא ידעו דהוי ממש בטבע העולם שמי ששומר לשונו יש לו חיים. וכמו כן הא דהתורה היא שמירה הוא טבע העולם. וכן הוא לענין כל דבר ודבר בבריאה, שכולם תלויים בתורה. ואותם בעלי בתים שאומרים מאי אהני לן רבנן, או שקוראים לבני

איתא בסנהדרין (צט, ב), אפיקורוס כגון מאן, אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן, לדידהו קרו לדידהו תנו. אמר ליה אביי האי מגלה פנים בתורה נמי הוא דכתיב "אם לא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שְׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא שָׁמַתִּי" (ירמיה לג, כה), ע"כ. ופירש רש"י וז"ל, [כגון הני דאמרי] מאי אהני לן [רבנן], והם אינון יודעין שעולם מתקיים עליהם, עכ"ל.

והיינו שיתכן שיודעין כל מעלת תלמוד תורה שתלמוד תורה הוא כנגד כולם, אבל אינון יודעין שכל קיום הבריאה תלוי בתורה, ועל כן נחשבין אפיקורוס. [אגב, מבואר כאן כיסוד הגר"ח ד"נעבאך א אפיקורוס איז אויך א אפיקורוס" שהרי כתב רש"י "והם אינון יודעין" דהיינו שרק חסר להם הידיעה, ובגלל זה לבד מקרו אפיקורוס].

ועיין ב"נפש החיים" (שער ד) שהאריך בענין זה דכל קיום הבריאה תלוי בתורה, וכתב בפרק י"א, וז"ל, 'והאמת בלתי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי ח"ו אף רגע אחד ממש מהעסק והתבוננות שלנו בתורה, כרגע היו נחרבים כל העולמות העליונים ותחתונים והיו לאפס ותוהו ח"ו, עכ"ל.

ונראה דזהו שאמרו בירושלמי (פאה פ"א ח"א), "וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ" (משלי ג, טו) - אפילו כל מצוותיה של תורה אינון שוות לדבר אחד מן התורה, ע"כ. דאין לפרש דקאי על השכר שיקבל, דזה אינו עולה על הדעת כלל שמי שלמד רגע אחד בלבד יקבל יותר שכר ממי שמקיים מצוות כל ימי חייו, אלא הביאור הוא כנ"ל דמצד החשיבות עבור העולם - תיבה אחת של תורה חשובה יותר מכל המצוות, דאם יהיו הרבה בני אדם מקיימים מצוות ואין מי שלומד תורה יִחָרַב העולם, משא"כ אם יש מי שלומד תורה, אפילו אין שום אדם שמקיים מצוות, יתקיים העולם.

והנה בזמן מלחמת ששת הימים הייתי בבני ברק, והלכתי לישבת פוניביז', וסיפר לי אברך אחד שהרב שך יצא בשעה זו לגעור באותם שהתעניינו לדעת קורות המלחמה והיו מבטלים מלימודם בשביל זה, ואמר להם, תחזרו לבית המדרש, וכי אתם חושבים שהם ינצחו במלחמה ע"י המטוסים והטכנולוגיה שלהם, הלא כל זה אינו שווה אפילו כקליפה של בצל, אלא הנצחון יהיה ע"י שאנחנו עוסקים בתורה, דעל זה מתקיים העולם. ואמר עוד, וכי

דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה. על כן אין התועלת הנלקט מזה הספר יוצא מן הקריאה בו פעם אחת וכו', אבל התועלת יוצא מן החזרה עליו וההתמדה, כי יזכרו לו הדברים האלה הנשכחים מבני האדם בטבע, וישים אל לבו חובתו אשר הוא מתעלם ממנה, עכ"ל. וכמו כן ענין זה שהתורה מקיימת את הבריאה, שהוא באמת דבר פשוט ומפורסם, אם אין האדם חוזר על זה תמיד הרי הוא נשכח מן הלב. ואם האדם היה מרגיש באמת שתורתו מקיימת את כל העולמות, ודאי שהיה לומד אחרת.

(מתוך "אמרי אור" לגאון רבי אליהו דב וכטפוגל שליט"א)

תורה "באקן קוועטשערס", עליהם נאמר "דעת בעל הבית היפך מדעת תורה" (סמ"ע ס"ג ס"ק י"ג). ובאמת אף אצל בני תורה לפעמים נכנס משהו ממחשבות כאלו, שהרבה לומדי תורה חושבים מה אני פועל, ואחרים פועלים הרבה בקירוב רחוקים ועושים גמ"ח וכו', ואני איני עושה כ"כ. אבל האמת היא להיפך, שאנו לומדי התורה עושים העיקר, שכל קיום העולם וכל מה שקורה בו תלוי בנו. ולכאורה אף אדם שלומד ג' סדרים ביום וגם יודע המעלה הגדולה שיש בתלמוד תורה, מ"מ אם אינו יודע שתורתו מקיימת את הבריאה, הרי הוא נקרא אפיקורוס. ואף אלו שיודעים שתורתם מקיימת את הבריאה צריכים לשנן דבר זה תמיד, כעין שכתב ה"מסילת ישרים" בהקדמתו, וז"ל, לא תמצא ברוב דברי אלא

י חשוון ה'תרפ"ט: רבי רפאל אהרן בן שמעון זצ"ל ב"ר דוד בן שמעון

זכרון לצדיקים

בסידורי התפילות וקבע תקנות בענין עליה לקריאה בספר תורה. בשנת ה'תרנ"ג מונה באופן רשמי על ידי הסולטן הטורקי כ"חכם באשי" ולאות תודה על הצלתו מהשיטפון בעת שהותו בעיר צפרו הדפיס את הספר "עת לכל חפץ" של רבי יעקב בן-צור.

התנגד לחידוש ה'סמיכה', השיב לשאלות הלכתיות שהופנו אליו גם מחוץ למצרים ונהג לחתום 'משרת בקודש בק"ק מצרים ואגפיה'. בשנת ה'תרנ"ו קיבל מהסולטן את אות הכבוד "מג'דה". עורר על שמירת דיני מקוואות וטבילה, בנה ציון גדול על מקום מנוחתו של ר' חיים כאפוסי [מתלמידי האר"י], ועל מנת להסיר מכשול בדיני אישות וקידושין החליט בשנת ה'תרס"א יחד עם ר' אליהו ילון [רבה של אלכסנדריה] ור' אהרן מנדל הכהן להפקיע בכח בית דין כל קידושי אישה שלא יהיו בהם שלושה תנאים: 1. שהקידושין יהיו רק ברשות הראב"ד של העיר ובהסכמתו. 2. שהקידושין יהיו בנוכחות עשרה מישראל שאחד מהם סופר בית דין או איש המיופה כח מהאב"ד. 3. לכתוב את שטר הקידושין כחוק. בשנת ה'תרס"ו קיבל מהסולטן את אות הכבוד "אות'מן" כהוקרה על פעילותו הציבורית וכן אותות כבוד מטעם ממשלת מצרים.

בשנת ה'תרפ"א סיים את כהונתו כרב הראשי לקהיר ועלה לארץ ישראל, התגורר בתל אביב וייסד בביתו בית מדרש. ב' טבת ה'תרפ"ז נפטרה זוגתו והובאה לקבורה בהר הזיתים בירושלים. בשנת ה'תרפ"ט בגיל 81 בערך השיב את נשמתו ליוצרה. **מספריו:** • אם במעל ירושלים עזרת"ה • אם במרד • בית נעות המרדות: דיני אישות ומורדת • ומצור דבש: שו"ת • טוב מצרים • לחם המערכת: דרשות • נהר מצרים • נהר פקוד • שער המפקד • תורת חליצה.

זריזות בהכנסת אורחים

מחמיר לעצמו אבל מיקל באסור דבל תאחר ועובר מיד בלאו אם קיימי עניים. ושמענו שהקדוש החפץ חיים זצ"ל לא היה מעכב האורחים, שחשש לאיסור בל תאחר, וכשהרגיש שהאורח רעב, היה ממהר לביתו ולא עכבו עד שיאמר 'שלום עליכם', וגם אם האורח ויתר בכ"ז מיד היה מצווה להגיש האוכל. ומרגלא בפומיא שהמלאכים יכולים להמתין עד שהאורח יאכל קצת ויאמר 'שלום עליכם', אבל האורח רעב וצריך לאכול מיד. (טעם ודעת)

נולד בשנת ה'תר"ח בעיר רבאט (מרוקו). בגיל 5 עלה עם משפחתו לארץ ישראל. מגיל צעיר שקד על לימוד התורה, ניכר בשכלו החרוף ובכושר הבעה בכתב, מלבד עברית ידע שפות נוספות: איטלקית, ספרדית, ערבית וצרפתית. בשנת ה'תרכ"ה נשא לאישה את אסתר ממשפחת בן וואליד וסייע לאביו בכל פעולותיו הציבוריות.

לאחר פטירת אביו בשנת ה'תר"ם מונה לממלא מקומו כראש עדת המערבים בירושלים.

בשנת ה'תרמ"ז יצא כשד"ר [שליח דרבנן] למרוקו למשך כשנה וייסד בעיר פאס את חברת "דובב שפתי ישנים" להוצאת כתבי יד של חכמי מרוקו, לאחר שפענח והגיהה כתבי יד רבים שכתבו חכמי מרוקו הביאם לבית הדפוס ועם שובו לירושלים הדפיס בשנת ה'תרמ"ח את כתב היד שמצא "אהבת הקדמונים" על תפילות ומנהגים.

בחודש ניסן שנת ה'תר"ן שוב יצא כשד"ר למרוקו, עודד את היהודים לעלות לארץ ישראל ובנס ניצל מהשיטפון הגדול שפקד בכ"ז אייר את העיר צפרו. בסוף שנת ה'תר"ן קיבל מקהילת קהיר (מצרים) בקשה לכהן כרב הראשי במקום רבי יום טוב ישראל שסיים את כהונתו ועלה לארץ ישראל, אך היות וחפץ לשוב לירושלים

סירב להצעה. לאחר הפצרות הן מצד קהילת היהודים בקהיר והן מצד ר' יום-טוב ישראל, הגיע בט"ו שבט ה'תרנ"א למצרים ובכ"ה שבט הוכתר בבית הכנסת 'אל-מצריון' כרב הראשי בקהיר.

על מנת לאחד בין קהילת הספרדים והאשכנזים במצרים נתן הוראות לשוחטים של שתי העדות הללו להתנהג בהתאם לחומרות מר"ן [רבי יוסף קארו] והרמ"א [רבי משה איסרליש] ומינה את ר' אהרן מנדל הכהן לראב"ד לעדת האשכנזים, הכניס תיקונים חשובים

זי"ר וזי"ר לקראתם (בראשית ח, ב). אברהם אבינו רץ להכניס אורחים, וכמו שיש לרוץ לכל מצוה, ובברכות (ו) שמצוה לרוץ לבית הכנסת, וכן הוכיח ביזה דאף שהיה יום שלישי למילתו וחולה היה, מכל מקום רץ לקבל האורחים כדרך אדם בריא. ודבר חדש ב"שער הציון" מהקדוש החפץ חיים זצ"ל (תרל"ט ס"ק ס"ו), שאם מעכב אורח עני מלאכול שממתין עד שיפסקו הגשמים, כדעת הפוסקים שמחמירים במצטער שימתין, הרי הוא נמצא

ספר מצור דבש
 שרת על כל ארבעת הלמי השיע
 אשר הכונתי בעניי לחשוב שאלי דברי ותוכי הרעף כמה תקנת נדרים אשר תקניו בענות אלו טעונו פה העינה קיהי עליה ק"ק מצרים י"א ועפיה את ספרי בשות ופסקים אשר נמצאו איננום לעשר מן אבא וצוקל ולמען הכי קראתי שם ספרי ומצור דבש לעזרי אחרות יעלו דברי לפניו לרעון וזכנו להנציח לאור שארית פניו אשר איז כבודו. ויאיר ימי וטונו לעשרה בלבב טלם וישיב שבותי לציון בית פארתי אמן - כ"ד פ' המדרגה. וצער התחבתי מפני ציון וירושלם ומסרת בקדש בק"ק מצרים ואגפיה י"א.
 הצעיר רפאל אהרן בן שמעון
 ירושלים
 שנת תתקע"ב לנפש לי"ק
 5672
 כנסת של הרב שמואל הלוי צוקערמאן י"א